

Fylkesmannen i Innlandet

Sør-Odal kommune
ved rådmann Knut Hvithammer
Øgardsvegen 2
2100 Skarnes

03.12.2019

ENDELIG TILSYNSRAPPORT

Skoleeiers forsvarlige system:
Skolens plikt til å arbeide
forebyggende, informere og
involvere elever og foreldre for å
fremme et trygt og godt skolemiljø

Sør-Odal kommune

Arkivkode:

2018/443

Tidsrom:

august 2018 – desember 2019

Fylkesmannens tilsynsgruppe:

Anne Lise Slåtsveen Feiring

Jon Kristian Sørmo

Kontaktpersoner:

Skole- og barnehagefaglig rådgiver Therese Peeters

Rektor Glommasvingen skole Linda Eek Stranden

Sammendrag

Vi gjennomfører tilsyn med Sør-Odal kommune.

Tema og formål

Temaet for tilsynet er skolens plikt til å arbeide forebyggende, informere og involvere elever og foreldre for å fremme et trygt og godt skolemiljø. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

1. Skoleeiers forsvarlige system: Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-8 førsteledd og 9 A.3 første og andre ledd
2. Skoleeiers forsvarlige system: Plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet, opplæringsloven § 9 A-9 første ledd

Tilsynet har som formål å kontrollere om kommunen eller fylkeskommunen oppfyller kravet om å ha et forsvarlig system for å vurdere om skolene oppfyller plikten til å jobbe forebyggende og informere og involvere elever og foreldre for å fremme et trygt og godt skolemiljø og for å sette inn nødvendige tiltak basert på vurderingene.

Status og veien videre

Kommunen mottok en foreløpig tilsynsrapport og har uttalt seg etter fristen 30.09.2019, levert 25.10.2019. På bakgrunn av kommunens uttalelse har vi ikke gjort noen endringer i rapporten. Tilsynsrapporten inneholder informasjon om hvilke pålegg som det kan være aktuelt å vedta etter at rettefristen etter kommuneloven § 60 d er over. Kommunen har rettefrist til 28.02.2020.

Fylkesmannen har konstatert to regelverksbrudd i dette tilsynet, knyttet til følgende områder:

1. Skoleeiers forsvarlige system: Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-8 førsteledd og 9 A-3 første og andre ledd
2. Skoleeiers forsvarlige system: Plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet, jf. opplæringsloven § 13-10, jf. §§ 9 A-8 første ledd og 9 A-9 og barnekonvensjonen artikkel 12.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Kort om kommunen	4
1.2	Om gjennomføringen av tilsynet	4
1.3	Forholdet til ny kommunelov	5
1.4	Om tilsynsrapporten.....	5
2	Skolens plikt til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø	6
2.1	Rettslige krav	6
2.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	7
3	Skolens plikt til å informere og involvere elever og foreldre	15
3.1	Rettslige krav	15
3.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	16
4	Frist for retting av regelbrudd	21
4.1	Pålegg om retting	21
4.2	Oppfølging av påleggene	22
	Vedlegg: Liste over dokumentasjon.....	23

1 Innledning

Fylkesmannen fører tilsyn med kommuner og offentlige skole, jf. opplæringsloven § 14-1 førsteledd, jf. kommuneloven kapittel 10 A.

Tilsynet har som formål å kontrollere om kommunen oppfyller kravet om å ha et forsvarlig system for å vurdere om skolene oppfyller plikten til å jobbe forebyggende, informere og involvere elever og foreldre for å fremme et trygt og godt skolemiljø og for å sette inn nødvendige tiltak basert på vurderingene.

Dersom kommunen ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting etter at kommunen har fått en frist for å rette.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. Vi vil måtte behandle personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på [www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/](http://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/).

1.1 Kort om kommunen

Sør-Odal kommune grenser til Nord-Odal, Grue, Kongsvinger, Eidsskog og Nes og har 7.884 innbyggere, jf. *Årsmelding 2017*. Videre i Årsmeldingen kommer det frem at kommunen er fordelt på tre sogn Strøm, Ullern og Oppstad, som er opphavet til de tre nøklene i kommunevåpenet.

Norges lengste elv, Glomma, renner gjennom både kommunesenteret Skarnes og flere grender, og innbyr til båtliv, bading og fiske. Det samme gjør også Storsjøen, som vi deler med Nord-Odal, og Oppstadåa – som renner både sørover og nordover, avhengig av vannstanden i Glomma.

Kommunen har fra 01.08.2019 én grunnskole, Glommasvinger skole 1.-10. trinn. Den skal gi rom til 900 elever og 360 elever på SFO. Skolen ligger på Skarnes.

1.2 Om gjennomføringen av tilsynet

Vi åpnet tilsyn med Sør-Odal kommunen i brev av 30.08.2018. Dere ble bedt å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjonen for å gjennomføre tilsynet.

Skoleeiers forsvarlige system: Skolen plikt til å arbeide forebyggende og informere og involvere elever og foreldre for å fremme et trygt og godt skolemiljø er temaet for tilsynet. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

1. Skoleeiers forsvarlige system: Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 13-10, jf. § 9 A-3 andre ledd og barnekonvensjonen artikkel 12.

2. Skoleeiers forsvarlige system: Plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 13-10, jf. §§ 9 A-8 første ledd og 9 A-9 og barnekonvensjonen artikkel 12.

Formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfyller kravet om å ha et forsvarlig system for å vurdere om skolene oppfyller plikten til å jobbe forebyggende, informere og involvere elever og foreldre for å fremme et trygt og godt skolemiljø og for å sette inn nødvendige tiltak basert på vurderingene.

Vi har ikke sett på hvordan dere oppfyller andre krav i regelverket.

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til dere 14.06.2019. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Dere har ikke kommentert innholdet i den foreløpige rapporten etter fristen 30.09.2019, levert 25.10.2019. Dere har oversendt nytt kvalitetsvurderingssystem på skoleområdet; *Sør-Odal kommune. System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10*, som dere er i prosess med å utvikle bekreftet av Theres Peeters i telefonsamtale 20.11.2019. Vi opprettholder dermed våre vurderinger og konklusjoner fra foreløpig rapport.

1.3 Forholdet til ny kommunelov

Fra høsten 2019 vil en ny kommunelov settes i verk. Ikrafttredelsestidspunktet er fra og med det konstituerende møtet i det enkelte kommunestyret og fylkestinget ved oppstart av valgperioden 2019-2023. I perioden frem til utgangen av oktober 2019 vil alle kommunestyre og fylkesting holde sitt konstituerende møte. Kapitlene 1 til 13, 17 til 27 og 30 og 31 vil derfor være gjeldende i alle landets kommuner og fylkeskommuner, også Sør-Odal kommune, fra 1. november 2019.

På bakgrunn av endringene i kommuneloven, er det utarbeidet en forskrift om overgangsbestemmelser til ny kommunelov. I forskriftens § 4 heter det dette om tilsyn:

«Tilsyn som er igangsatt før ny lov er satt i kraft skal følge reglene i lov om kommuner og fylkeskommuner 25. september 1992 nr. 107 kapittel 10A. Et tilsyn regnes som igangsatt når kommunen har fått varsel om tilsyn.»

Tilsyn med Sør-Odal ble varslet i brev av 30.08.18, og er dermed igangsatt før ny kommunelov er satt i kraft. Dette tilsynet følger derfor reglene i den «gamle» kommuneloven, inkludert det rettslige grunnlaget for tilsynet og vår tilsynsmetode.

1.4 Om tilsynsrapporten

Våre vurderinger i denne rapporten baserer seg i hovedsak på opplysninger som kommer frem i:

- dokumentasjonen dere har sendt inn (se oversikt i vedlegg)
- informasjonen fra våre egne systemer
- informasjonen på skolens og kommunens nettsted
- intervjuer
- Sør-Odal kommunes uttalelse til den foreløpige tilsynsrapporten med vedlegg

Tilsynsrapporten inneholder informasjon om hvilke pålegg som det kan være aktuelt å vedta etter at rettefristen etter kommuneloven § 60 d er over. Tilsynsrapporten er et offentlig dokument og vi publiserer våre tilsynsrapporter på vår hjemmeside.

Rapporten er et varsel om enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 16.

2 Skolens plikt til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø

2.1 Rettslige krav

Som skoleeier skal kommunen ha et forsvarlig system for å vurdere om skolene oppfyller kravene i regelverket og for å følge opp resultatene fra disse vurderingene, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd.

Kravet til et forsvarlig system innebærer at dere må innhente informasjon om hvordan skolene ivaretar kravene til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø, og kravene til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet.

Informasjonen dere innhenter må være relevant og tilstrekkelig til å kunne gi dere et riktig bilde av hva som er skolenes praksis. For å få et riktig bilde er det som regel nødvendig at dere baserer dere på informasjon fra flere kilder.

Dere skal alltid innhente informasjon om elevenes synspunkter, jf. barnekonvensjonen artikkel 12.

For at systemet skal være forsvarlig, må dere innhente og vurdere informasjon om skolenes praksis jevnlig. Samtidig må systemet være fleksibelt, slik at dere har anledning til å innhente og vurdere informasjon når risikoen tilsier det. Hva som er ofte nok og hvor inngående dere må undersøke skolenes praksis, vil variere ut fra deres kjennskap til skolene. Sannsynligheten for brudd på regelverket og hvor alvorlige konsekvenser det kan ha for elevene, har også betydning for hvor ofte og inngående dere må undersøke skolenes praksis. Hvis brudd på regelverket kan foregå over lang tid uten å bli avdekket, er ikke systemet forsvarlig.

Dere må bruke informasjonen dere har innhentet om skolenes praksis til å vurdere om skolene oppfyller kravene i regelverket. For å kunne vurdere dette må dere ha en overordnet kjennskap til hvilke krav som følger av regelverket og hva som skal til for å oppfylle dem.

Hvis dere har avdekket at skolenes praksis ikke er i samsvar med regelverket, må dere sørge for at skolene endrer praksis. For at systemet skal være forsvarlig, må dere være kjent med hva som er passende rettetiltak og være i stand til å gjennomføre disse tiltakene. Samtidig må systemet være fleksibelt, slik at dere kan tilpasse hvordan dere følger opp skolene ut fra risiko. Hva som skal til for at arbeidet med rettetiltak skal være

forsvarlig, vil variere ut fra deres kjennskap til skolene. Hvis brudd på regelverket kan foregå over lang tid uten å bli rettet, er ikke systemet forsvarlig.

På www.reflex.udir.no finner dere mer informasjon om kravene til et forsvarlig system.

2.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Skaffer skoleeieren seg informasjon om hvordan skolene jobber forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø for elevene, inkludert elevenes syn?

Vår observasjon

Sør-Odal kommune har et *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!* beskrevet en Årsplan for kvalitetsvurdering, der det kommer frem at i:

- «August-desember - skal skolefaglig rådgiver sammen med rektor følge opp «avvik» fra sjekklisten fra forrige skoleår.

Det kommer frem i intervju med kommunalsjef og rektor ved Korsmo skole at dette ikke er fulgt opp høsten 2018. Videre kommer det frem i intervju med kommunalsjefen at *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!* er gamle rutiner som skal erstattes av «Kvalitetslosen», som er under utvikling i kommunen. *Kvalitetslosen* – et system. Kvalitetslosen skal hele kommunen bruke og hvor alle rutinebeskrivelser og andre førende dokumenter legges inn. De ansatte med ansvar og myndighet får tilgang til dette systemet. «Kvalitetslosen» er for tiden under oppbygging og revidering.

Det kommer videre frem i *Årsplan* vi finner i *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!* at skolefaglig rådgiver sammen med rektor skal starte opp skolebasert vurdering i september. I intervju med kommunalsjef og rektor ble det formidlet at dette ikke er gjennomført i 2018.

I *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!* kommer det frem at i «september skal skolefaglig rådgiver gi tilbakemelding til politisk nivå om gjennomført kvalitetsvurdering etter § 13-10 – tilstandsrapporten».

I *Tilstandsrapport for grunnskolen i Sør-Odal 2017* finner vi i kapittel 2 Elevens læringsutbytte at de har lagt til grunn resultatene fra elevundersøkelsen som ble gjennomført høst/vår 17/18 for analyse og iverksettelse av riktige tiltak.

I *Årsplan* kommer det frem at skolens handlingsplan skal være ferdig og sendt til skoleeier i løpet av september. *Trygt og inkluderende læringsmiljø ved Korsmo skole. Skolens utviklingsplan for 2018/19* og intervju viser at den er utarbeidet og sendt til skoleeier.

Det kommer frem i intervju med kunnskapssjefen at skolene, barnehagene og PPT i Sør-Odal kommune er med i pulje 3 *Inkluderende barnehage- og skolemiljø - Læringsmiljøprosjektet* i regi av Utdanningsdirektoratet, med varighet i to skoleår med oppstart skoleåret 2017/2018. Temaer som Sør-Odal kommune arbeider med i dette

prosjektet er læringsmiljø, forebygging, avdekking og håndtering av mobbing, samt regelverk, ledelse og organisasjonsutvikling.

Videre i *Årsplan - System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!* kommer det frem at det skal gjennomføres dialogmøte mellom kommunalsjef, skolefaglig rådgiver og skolene i januar. I intervju med kommunalsjef kommer det frem at skoleeierne har tett dialog med rektorene i kommunene i forkant av samlinger i pulje 3 *Inkluderende barnehage- og skolemiljø – Læringsmiljøprosjektet* innværende skoleår. Gjennom disse dialogene innhenter skoleeier informasjon om skolens arbeid på dette området, kan gi forslag til endringer og kan følge opp skolene ekstra ved behov.

I intervju med kommunalsjef kommer det frem at det er «Kultur for læring» og «Læringsmiljøprosjektet» som er tema i dialogmøtene. Det kommer videre frem i intervju med kommunalsjef og rektor ved Korsmo skole at skolene ikke skriver en årsrapport, men formidler resultater i dialogmøter. Innholdet i dialogmøtene bygger på modellen «Kvalitet i opplæringen» som Utdanningsdirektoratet har utviklet og er tilgjengelig på deres hjemmeside. Det kommer frem at Sør-Odal kommune deltar i «Kultur for læring» - en satsning som alle kommuner, skoler og barnehage i Hedmark er med i. Det kommer videre frem i intervju med kommunalsjef at i Hedmark fylke er det inngått et samarbeid mellom Høgskolen i Innlandet avd. SEPU, Fylkesmannen og alle kommunene med alle barnehager og skoler i hver kommune i et FoU-prosjekt i forbindelse med «Kultur for læring».

Vår vurdering

Vi skal vurdere om skoleeier skaffer seg informasjon om hvordan skolene jobber forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø for elevene, inkludert elevenes syn.

Det er vår vurdering at skoleeier er i prosess med å utarbeide et nytt kvalitetsvurderingssystem – kvalitetsloven, som erstatter *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!*, jf. intervju med skoleeier. Vi har valgt å vurdere det eksisterende kvalitetsvurderingssystemet, for å vise hva som er på plass/ikke på plass og eventuelt må endres i det nye systemet. Vår vurdering er:

- Tilsynet viser at kvalitetsvurderingssystemet slik det fremkommer i dag, er svært personavhengig og ikke vil bli fulgt opp i dialogmøter dersom noe uforutsett skulle inntreffe rundt skolefaglig rådgiver, jf. intervju med rektor og skoleeier og *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!* Det kommer frem at skolefaglig rådgiver sammen med rektor ikke har gått igjennom sjekklisten og gjennomført skolebasert vurdering innværende skoleår.
- Skoleeier skaffer seg innværende skoleår informasjon om det forebyggende, systematiske og kontinuerlige arbeidet ved å innhente utviklingsplan fra skolene, sannsynliggjort gjennom *Trygt og inkluderende læringsmiljø ved Korsmo skole. Skolens utviklingsplan for 2018/19*. Videre får skoleeier informasjon gjennom aktiv deltakelse og i samarbeid med rektor i arbeidet med FoU-prosjektet Kultur for læring og deltakelse i Utdanningsdirektoratets prosjekt *Inkluderende barnehage- og skolemiljø – Læringsmiljøprosjektet pulje 3*, som erstatter dialogmøtene innværende skoleår.

- Skoleeier innhenter informasjon fra elevene gjennom elevundersøkelsen og undersøkelsen i Kultur for læring, jf. intervju med skoleeier, *Tilstandsrapport for grunnskolen i Sør-Odal 2017 og Trygt og Inkluderende læringsmiljø ved Korsmo skole. Skolens utviklingsplan for 2018/19.*

I det nye kvalitetsvurderingssystemet er det viktig at skoleeier sikrer at lovkravene blant annet knyttet til tema i dette tilsynet sikres i det nye systemet: Skolens plikt til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø. Det nye kvalitetsvurderingssystemet må sikre at:

- Skoleeier har et forsvarlig system for å vurdere om skolen oppfyller kravene i regelverket og for å følge opp resultatene fra disse vurderingene, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd.
- Innhente informasjon om hvordan skolene ivaretar kravene til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø, og kravene til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet.
- Innhenter informasjon som er relevant og tilstrekkelig til å kunne gi dere et riktig bilde av hva som er skolens praksis. For å få et riktig bilde er det som regel nødvendig at dere baserer dere på informasjon fra flere kilder, som for eksempel: utviklingsplan, skolens handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø, dialogmøter, foreldre- og lærerundersøkelser, årsmelding
- Sikrer at elevene har rett til å bli hørt i saker som angår dem. Skoleeier kan for eksempel få informasjon om elevenes synspunkter på hvordan skolen jobber for å fremme et trygt og godt skolemiljø fra Elevundersøkelsen og tilsvarende trivselsundersøkelser.

Vår konklusjon

Skoleeieren skaffer seg ikke tilstrekkelig informasjon om hvordan skolene jobber forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø for elevene, jf. opplæringsloven §§ 13-10 andre ledd og 9 A-3. Skoleeier innhenter informasjon fra elevene, jf. barnekonvensjonen artikkel 12. Skoleeier er i prosess med å utarbeide nytt kvalitetsvurderingssystem.

Bruker skoleeieren denne informasjonen til å vurdere om skolen arbeider i samsvar med regelverket?

Vår observasjon

Skoleeier deltar aktivt i prosjektet *Inkluderende barnehage- og skolemiljø – Læringsmiljøprosjektet pulje 3* i regi av Utdanningsdirektoratet og vil gjennom dette blant annet opparbeide seg kompetanse knyttet til regelverk, organisasjon, ledelse og lære mer om forebygging, avdekking og håndtering av mobbing.

Det kommer frem i intervju med kommunalsjefen at skolefaglig rådgiver ikke har gått gjennom sjekklista for lovoppfyllelse § 13-10 med rektorene våren 2018, jf. *Årsplan i System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!*

Skolemiljøplan for skolene i Sør-Odal er kommunens rutiner for arbeidet med skolemiljøet ved skolene i kommunen. Formålet med denne planen er å hjelpe skolene i arbeidet med å følge opp arbeidet med utviklingen av elevenes sosiale kompetanse og

med å ivareta Læringsplakatens og opplæringslovens krav om å sikre et læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Det kommer ikke frem i intervju med rektor eller skoleeier at skoleeier følger opp at denne følges i praksis og eventuelt setter inn tiltak for å endre skolens praksis. I intervju kommer det frem at skoleeier er kjent med at det har vært flere klagesaker ved Korsmo skole, men det har ikke kommet frem at de har vurdert om skolen oppfyller kravene til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk.

I *Tilstandsrapport for grunnskolen i Sør-Odal 2017* finner vi at verdiene på mobbing og elevdemokrati generelt har hatt en negativ utvikling de siste årene. Dette vil skoleeier følge opp med følgende tiltak:

- «Sikre alle elever et godt læringsmiljø å ha kultur, rutiner og system som bygger opp under at alle elever skal oppleve skolen som læringsfremmende, trygg og trivelig. Systematisk gjennomgang av elevmiljøet i skolemiljøutvalget.
- Skolene skal drive systematisk kartlegging av elevenes læringsmiljø gjennom bruk av kartleggingsundersøkelsen/elevundersøkelsen og elevsamtaler
- Tiltak som er satt i gang, jf. Ungdataundersøkelsen
- Oppfølging av ny Ungdataundersøkelse, gjennomført vårsemesteret 2018
- I forbindelse med Fremtidens skole vil det bli utarbeidet en plan for godt læringsmiljø
- Samarbeid mellom alle nåværende skoler. Deltakelse i den nasjonale kompetanseutviklingen Inkluderende skolemiljø
- Videre fokus på kompetanseheving i forhold til endret lovverk
- Aktiv deltakelse fra elever i planlegging av viktige aspekter ved Glommasvingen skole»

I *Årsplan* kommer det frem at skolens handlingsplan skal være ferdig og sendt til skoleeier i løpet av september. Dokumentasjon og intervju viser at den er utarbeidet og sendt til skoleeier. I *Trygt og inkluderende læringsmiljø ved Korsmo skole. Skolens utviklingsplan for 2018/19*, «videreføring av kultur for læring arbeid med relasjoner i skolen» kommer det frem at skolen skal arbeide for at:

- «Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring,
- Opplæringen skal være tilpasset evnene og forutsetningene til den enkelte elev, jf. Korsmo; - den god skole gjennom arbeide med:
  - o Klasseledelse
  - o Sosial kompetanse
  - o Den gode økta / ramme for en time
  - o Klasseregler
- Tiltak. Systematisk arbeid med skolemiljøet. Utviklingsarbeid – sos. timen – oppfølging i alle fag.
- Foreldre henvender seg direkte til kontaktlærer/rektor. Det skal svares umiddelbart, samme dag eller dagen etter. Følges opp med samtale med elev – foresatt – lærer og rektor.

I intervju med foreldrene kommer det frem at de opplever at skoleeier i liten grad bruker informasjonen de får fra foreldre/FAU/SMU om skolens praksis. Dette gjelder når skolen blir gjort kjent med negative forhold rundt skolemiljøet gjennom henvendelser fra

foreldre knyttet til skole- og klassemiljøet generelt eller i forbindelse med klagesaker knyttet til en enkelt elevs skolemiljø.

Vår vurdering

Vi skal undersøke om skoleeier har en overordnet kjennskap til hvilke krav som gjelder for det forebyggende, kontinuerlige og systematiske arbeidet for et godt skolemiljø. Det er vår vurdering at skoleeier gjennom deltakelse i prosjektet *Inkluderende barnehage- og skolemiljø – Læringsmiljøprosjektet pulje 3* opparbeider seg kompetanse på dette området. Vi er kjent med at skoleeier har deltatt på kompetanseheving knyttet til det nye regelverket i opplæringsloven kapittel 9 A i regi av Fylkesmannen, og har kjennskap til lovverket knyttet til opplæringsloven § 13-10 gjennom at de i dag har et kvalitetsvurderingssystem, jf. skoleeiers *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!*

Videre skal vi vurdere om skoleeier bruker den informasjonen de innhenter fra skolene til å vurdere om skolene oppfyller kravene til å jobbe forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø. Det er vår vurdering at skoleeier setter inn tiltak overfor skolene når de gjennom elevundersøkelsen og resultater fra FoU-prosjektet Kultur for læring får informasjon om negativ utvikling knyttet til mobbing og læringsmiljøet synliggjort i *Tilstandsrapport for grunnskolen i Sør-Odal 2017*. Skolene følger opp disse tiltakene i sin utviklingsplan *Trygt og inkluderende læringsmiljø ved Korsmo skole. Skolens utviklingsplan for 2018/19*. Det kommer ikke frem i kvalitetsvurderingssystemet kommunen har i dag hvordan de vil bruke informasjonen de innhenter i utviklingsplanen til å vurdere om skolen arbeider i samsvar med dette regelverket. Videre kommer det ikke frem i kvalitetsvurderingssystemet skolen har i dag hvordan de vil bruke informasjonen de innhenter om skolens praksis for eksempel i forbindelse med klagesaker knyttet til en elevs opplevelse av skolemiljøet eller når foreldre henvender seg til skoleeier vedr. negative forhold om skolemiljøet ved skolen.

Som vi tidligere har beskrevet er skoleeier i prosess med å utarbeide et nytt kvalitetsvurderingssystem, i den forbindelse må dere utarbeide et:

- Flexibelt system, slik at dere har anledning til å innhente og vurdere informasjon når risikoen tilsier det. Sannsynligheten for brudd på regelverket og hvor alvorlige konsekvenser det kan ha for elevene, har også betydning for hvor ofte og inngående dere må undersøke skolens praksis.
- Forsvarlig system, slik at brudd på regelverket ikke kan foregå over lang tid uten å bli avdekket.

Det er vår vurdering at skoleeier ikke bruker informasjonen de innhenter til å vurdere om skolen arbeider i samsvar med regelverket.

Vår konklusjon

Skoleeier i Sør-Odal kommune bruker ikke informasjonen de henter inn til å vurdere om skolen arbeider i samsvar med regelverket, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd. Skoleeier er i prosess med å utarbeide nytt kvalitetsvurderingssystem.

Sørger skoleeier for at skolene endrer praksis dersom det er nødvendig?

Vår observasjon

Skoleeier har utarbeidet *Skolemiljøplan for skolene i Sør-Odal* der det kommer frem føringer for hvordan skolene skal arbeide forbyggende, kontinuerlig og systematisk.

Det kommer frem i intervju med kommunalsjefen at skolefaglig rådgiver ikke har gått gjennom sjekklista for lovoppgjørelse av § 13-10 med rektorene våren 2018, jf. *Årsplan i System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter*. Det er heller ikke beskrevet i dette systemet hvordan skoleeier vil sørge for at skolene endrer praksis dersom det er nødvendig. I intervju med rektor og skoleeier kommer det frem at dialogmøter knyttet til sjekklisten ikke er gjennomført innværende skoleår.

Skoleeier utarbeider hvert år en tilstandsrapport, *Tilstandsrapport for grunnskolen i Sør-Odal 2017* viser at skolene har hatt en negativ utvikling knyttet til skolemiljøet, og det er derfor gitt tiltak som skolene skal arbeide med for å bedre denne situasjonen. *Trygt og inkluderende læringsmiljø ved Korsmo skole. Skolens utviklingsplan for 2018/19* viser at skolen har utarbeidet tiltak knyttet til det systematiske skolemiljøarbeidet. Det kommer ikke frem i *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter* hvordan skoleeier vil følge opp at skoleeier endrer praksis.

I intervju med foreldrene kommer det frem at de opplever at skoleeier i liten grad følger opp at skolen endrer praksis når de får kunnskap om at elevenes skolemiljø ikke er bra gjennom tilbakemeldinger fra foreldre/FAU/SMU eller gjennom klagesaker.

Vår vurdering

Vi skal vurdere om skoleeier sørger for at skolene endrer praksis hvis kravene om å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt. Å sørge for betyr at skoleeier bestemmer hvilke tiltak eller handlinger skolene skal gjennomføre, eller om dere overlater det til skolene. Dersom dere overlater det til skolene, må dere forsikre dere om at tiltakene og handlingene er tilstrekkelige for å kunne oppfylle kravene. I begge tilfeller må dere følge opp at skolene faktisk gjennomfører det som er bestemt slik at kravene blir oppfylt. Egnede tiltak kan være:

- **Bestemme og innarbeide en fast fremgangsmåte for hvordan de som jobber på skolen skal utføre en oppgave.** Skoleeier har utarbeidet en plan *Skolemiljøplan for skolene i Sør-Odal* som gir føringer for det forebyggende og holdningsskapende arbeidet, avdekke krenkelsener, behandle/håndtere meldinger. Vi kan ikke i denne planen se hvordan skoleeier vil følge opp det som faktisk er bestemt følges opp i praksis. Vi har gjennom intervju med rektor og skoleeier fått informasjon om at dere er i ferd med å utarbeide ny rutine for arbeidet med skolemiljøet i forbindelse med at dere fra skoleåret 2019-2020 får én barne- og ungdomsskole i kommunen – Glommasvingen. Skoleeier må sørge for at denne rutinen blir gjort kjent og implementert i hele kollegiet ved den nye skolen, og hvordan dere vil følge opp at denne rutinen følges i praksis i skolen.
- **Endre eksisterende praksis eller rutiner dersom disse ikke ivaretar alle kravene i loven.** Vi vurderer at det ikke er tilstrekkelig at skoleeier sørger for at skolen endrer praksis gjennom tiltakene dere utarbeider i den årlige tilstandsrapporten og som skolene følger opp i sin utviklingsplan, da dere ikke følger opp om skolen faktisk gjør det i praksis, jf. *Tilstandsrapport for grunnskolen*

i Sør-Odal 2017 og Trygt og inkluderende læringsmiljø ved Korsmo skole. Skolens utviklingsplan for 2018/19, sjekklisten i Årsplan i System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!

Det er videre vår vurdering at *Skolemiljøplan for skolene i Sør-Odal* ikke er oppdatert i forhold til det nye regelverket som trådte i kraft 01.08.2017, og kan medføre at praksisen på skolene ikke er i tråd med lovkravene knyttet til å jobbe forbyggende, kontinuerlig og systematisk.

- **Sikre at skolens egne rutiner er i tråd med loven og er innarbeidet i kollegiet.** *Skoleplan for Korsmo skole: Skoleåret 2018/2019* er eksempel på at skolene har utarbeidet en egen rutine og som viser til skoleeiers *Skolemiljøplan for skolene i Sør-Odal*. Vi vurderer at skoleeier ikke følger opp at planen er i tråd med lovkravene og at alle som jobber på skolen følger denne i praksis, da denne planen ikke har vært tema i dialogmøter, jf. intervju med rektor og skoleeier.
- **Gi kompetanseheving om lovkravene til de som arbeider i skolen.** Det er vår vurdering at skoleeier sørger for at de som jobber i skolene får kompetanseheving i lovverket ved at skoleeier og skolene deltar i prosjektet *Inkluderende barnehage- og skolemiljø – Læringsmiljøprosjektet pulje 3* i regi av Utdanningsdirektoratet.
- **Gi kompetanseheving på hvordan de som arbeider i skolen kan jobbe for å fremme en positiv samhandling i klassemiljøet.** Det er vår vurdering at skoleeier i *Skolemiljøplan for skolene i Sør-Odal* har gitt føringer for hvordan skolen kan jobbe for å fremme en positiv samhandling i klassemiljøet på blant annet områdene klasseledelse, relasjonsarbeid elev-elev og lærer-elev, regler og regelhåndtering, sosial kompetanse og læringsmiljø, mobbing, samarbeid skole / hjem og involvering av elever i læringsarbeidet. Skoleeier viser til materiell som Utdanningsdirektoratet har utarbeidet. Det kommer ikke frem i denne rutinen eller i intervju hvordan skoleeier vil følge opp at skolene jobber etter disse føringene.

Vår konklusjon

Skoleeier i Sør-Odal kommune følger ikke opp at skolene endrer praksis dersom det er nødvendig, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd, hvordan skolene jobber forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø for elevene.

Er skoleeiers system som helhet forsvarlig?

Vår observasjon

Det kommer frem i tilsynet at skoleeier er i ferd med å revidere og endre sitt nåværende *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter*. Det er vår vurdering at det kvalitetssystemet de har i dag ivaretar lovkravene knyttet til temaene i dette tilsynet, men det har ikke blitt fulgt opp i praksis, jf. intervju med rektor og skoleeier. Gjennom intervju med skoleeier har vi fått informasjon om at dere nå er i ferd med å utvikle et nytt kvalitetsvurderingssystem - *Kvalitetsloven*.

Skoleeier har utarbeid *Skolemiljøplan for skolene i Sør-Odal*, som er revidert i 2018, men det henvises til gammelt lovverk og må revideres i henhold til gjeldende lovkrav i opplæringsloven kapittel 9 A Elevene sitt skolemiljø, som trådte i kraft 01.08.2017. Det kommer frem i intervju med rektor og skoleeier at gjennom deltakelse i *Inkluderende*

barnehage- og skolemiljø – Læringsmiljøprosjektet får dere kompetanseheving knyttet til regelverket og at dere skal det utarbeide ny *Skolemiljøplan for skolene i Sør-Odal*.

I *Tilstandsrapport for grunnskolen i Sør-Odal 2017* har skoleeier utarbeidet tiltak knyttet til hva skolene må arbeide med i arbeidet med elevenes skolemiljø. Dette er fulgt opp i skolens utviklingsplaner, eksemplifisert i *Trygt og inkluderende læringsmiljø ved Korsmo skole. Skolens utviklingsplan for 2018/19*.

Vår vurdering

Vi skal vurdere om skoleeiers kvalitetsvurderingssystem knyttet til skolens arbeid med å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø for elevene er slik at det:

- Avdekker forhold som er i strid med regelverket
- Iverksetter tiltak
- Følger opp at tiltakene rettes innen rimelig tid

Dere har ikke et kvalitetssystem hvor dere skaffer dere tilstrekkelig informasjon om hvordan skolene jobber forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø. Dere bruker ikke denne informasjonen til å vurdere om skolene oppfyller kravene i regelverket og eventuelt sørge for at skolene endrer praksis innen rimelig tid. I kvalitetsvurderingssystemet er det ikke gitt føring for at skoleeier skal utarbeidet tiltak og følge dem opp slik at skolen endrer praksis, eller at dette er delegert til skolene selv. Uansett hvem som har fått ansvar for å utarbeide tiltak må skoleeier ha rutiner for vil følge opp at tiltakene fører til endret praksis i skolen. Vår vurdering er sannsynliggjort gjennom intervju med skoleeier, *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!*, *Skolemiljøplan for skolene i Sør-Odal, Tilstandsrapport for grunnskolen i Sør-Odal 2017* og *Trygt og inkluderende læringsmiljø ved Korsmo skole. Skolens utviklingsplan for 2018/19*.

Dere må i det nye kvalitetsvurderingssystemet sikre lovkravene blant annet fra dette tilsynet:

- Dere må selv vurdere hva som er ofte nok og hvor inngående dere må undersøke skolens praksis ut fra kjennskapen til skolene. Sannsynlighet for brudd på regelverket og hvor alvorlige konsekvenser det kan ha for elevene, har betydning for hvor ofte og inngående dere må undersøke skolens praksis. Når den nye *Skolemiljøplan for skolene i Sør-Odal* er ferdig utarbeidet må dere sikre at den blir gjort kjent i skolen, for elever og foreldre. Et tilstrekkelig forsvarlig system knyttet til denne rutinen kan være å undersøke at rutinene blir fulgt på skolene. Hvis skolene har god kompetanse om forebyggende arbeid for å fremme et godt skolemiljø, kan det være tilstrekkelig å undersøke hvordan de jobber med dette.
- For at systemet skal være forsvarlig, må dere være kjent med hva som er passende rettetiltak og være i stand til å gjennomføre disse tiltakene. Samtidig må systemet være fleksibelt, slik at dere kan tilpasse hvordan dere følger opp skolene ut fra risiko. Hvis brudd på regelverket kan foregå over lang tid uten å bli rettet, er ikke systemet forsvarlig.
- Hva som skal til for at arbeidet med rettetiltak skal være forsvarlig, vil variere ut fra kjennskapen til skolene. Hvis skolene har god kompetanse om forebyggende

arbeid for å fremme et godt skolemiljø med skolemiljø, kan det være tilstrekkelig å be skolene iverksette rettetiltak og følge opp at tiltakene blir gjennomført. Hvis skolene derimot ikke har gode rutiner eller kompetanse, kan det være behov for at dere følger skolene tettere opp i en periode til de er rustet til å ivareta kravene i regelverket.

Dere er i ferd med å utarbeide felles rutiner for arbeidet med det psykososiale skolemiljø i kommunen gjeldende for den nye Glommasvingen skole, dere må her påse at det er henvisning til rett lovkrav.

Vår konklusjon

Sør-Odal kommune sitt kvalitetssystem slik det forekommer i dag er ikke helhetlig forsvarlig for å innhente og vurdere om skolene jobber forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø for elevene, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd, jf. § 9 A-3 og barnekonvensjonen artikkel 12. Skoleeier er i prosess med å utarbeide nytt kvalitetsvurderingssystem.

3 Skolens plikt til å informere og involvere elever og foreldre

3.1 Rettslige krav

Kravet til et forsvarlig system innebærer at dere må innhente informasjon om hvordan skolene informerer og involverer elever og foreldre i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Dere kan finne slik informasjon i skolenes planer, rutinebeskrivelser og annen dokumentasjon som beskriver skolenes arbeid, og gjennom korrespondanse eller samtaler med skoleledelse, ansatte, elever og foreldre.

Informasjonen dere innhenter må være relevant og tilstrekkelig til å kunne gi dere et riktig bilde av hva som er skolenes praksis. For å få et riktig bilde er det som regel nødvendig at dere baserer dere på informasjon fra flere kilder.

For nærmere informasjon om hva regelverket krever av skolene, kan dere gå til egenrevisningstemaet «Skolens plikt til å arbeide forebyggende og informere og involvere elever og foreldre» i RefLex.

Dere må bruke all informasjonen dere har om skolenes praksis til å vurdere om skolene oppfyller plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Dere kan ikke se bort fra visse deler av informasjonen, men må bruke all informasjonen dere har til å vurdere hva som er sannsynlig praksis hos skolene. I tillegg må dere vurdere denne praksisen opp mot kravene i regelverket.

For å kunne vurdere om skolene oppfyller plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, må dere ha en riktig forståelse av kravene. Dere trenger ikke å ha inngående kjennskap til alle kravene, men dere må ha en overordnet kjennskap til hvilke krav som stilles.

For nærmere informasjon om hva regelverket krever av skolene, kan dere gå til egenrevisningstemaet «Skolemiljø: Skolens plikt til å arbeide forebyggende og informere og involvere elever og foreldre» i RefLex.

Dere står fritt til å utforme systemet slik at det er tilpasset lokale forhold. For at dere kan si at dere har et system må dere skaffe dere informasjon om hvordan skolene informerer elever og foreldre, bruke denne informasjonen til å vurdere om skolene oppfyller kravene i regelverket og eventuelt sørge for at skolene endrer praksis.

For at systemet skal være forsvarlig, må dere innhente og vurdere informasjon om skolenes praksis jevnlig. Samtidig må systemet være fleksibelt, slik at dere har anledning til å innhente og vurdere informasjon når risikoen tilsier det. Hvis brudd på regelverket kan foregå over lang tid uten å bli avdekket, er ikke systemet forsvarlig.

Hva som er ofte nok og hvor inngående dere må undersøke skolenes praksis, vil variere ut fra kjennskapet til skolene. Sannsynlighet for brudd på regelverket og hvor alvorlige konsekvenser det kan ha for elevene, har betydning for hvor ofte og inngående dere må undersøke skolenes praksis. Hvis dere har rutiner for hvordan skolene skal informere og involvere elever og foreldre i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, kan det for eksempel være tilstrekkelig å undersøke at rutineene blir fulgt på skolene. Hvis skolene har god kompetanse om hvordan de kan informere og involvere elever og foreldre, kan det være tilstrekkelig å undersøke hvordan de jobber med dette.

For at systemet skal være forsvarlig, må dere være kjent med hva som er passende rettetiltak og være i stand til å gjennomføre disse tiltakene. Samtidig må systemet være fleksibelt, slik at dere kan tilpasse hvordan dere følger opp skolene ut fra risiko.

Hva som skal til for at arbeidet med rettetiltak skal være forsvarlig, vil variere ut fra kjennskapet til skolene. Hvis skolene har god kompetanse om hvordan de kan informere og involvere elever og foreldre i skolemiljøarbeidet, kan det være tilstrekkelig å be skolene iverksette rettetiltak og følge opp at tiltakene blir gjennomført. Hvis skolene derimot ikke har gode rutiner eller kompetanse, kan det være behov for at dere følger skolene tettere opp i en periode til de er rustet til å ivareta kravene i regelverket.

Rettslig grunnlag: [Opplæringslova § 13-10 andre ledd.](#)

Skolemiljøet angår først og fremst elevene, og elevene har rett til å bli hørt i saker som angår dem. Dere kan for eksempel få informasjon om elevenes synspunkter på hvordan skolen ivaretar plikten til å informere og involverer elever og foreldre fra elevrådet eller skolemiljøutvalget.

Rettslig grunnlag: [Barnekonvensjonen artikkel 12.](#)

3.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Vår observasjon

Skaffer skoleeieren seg informasjon om hvordan skolen informerer og involverer elever og foreldre i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, inkludert elevenes syn på dette?

Sør-Odal kommune har et *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!* der det kommer frem at skolefaglig ansvarlig skal sørge for at sjekklisten blir gjennomgått hvert år, og at nødvendig oppfølging blir gjennomført. I *Årsplan for kvalitetsvurdering* og *Sjekklisten* viser til gammelt regelverk knyttet til informasjons- og uttaleretten. Det kommer ikke frem her hvordan skoleeier skaffer seg informasjon om hvordan skolen informerer elever og foreldre i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, inkludert elevenes syn på dette.

Det kommer frem i intervju med rektor og skoleeier at *Sjekklisten* ikke har blitt fulgt opp på tilsynstidspunktet. Det kommer videre frem at skoleeier er i ferd med å utarbeide et nytt kvalitetsvurderingssystem - *Kvalitetslosen*, omtalt tidligere i denne tilsynsrapporten.

I *Skoleplan for Korsmo skole. Skoleåret 2018/2019* kommer det frem at ved skolen skal det opprette ulike organer:

- foreldreråd og velge representanter til foreldreutvalget (FAU) og det vises til opplæringsloven § 11-4
- samarbeidsutvalg og det vises til opplæringsloven § 11-1
- samarbeidsutvalg og det vises til opplæringsloven § 11-1a, her vises det videre til opplæringsloven kapittel 9a

Videre i dette dokumentet kommer det frem at skolen skal ha et elevråd med representanter fra alle klasser. Det skal utarbeides referater fra møtene som skal sendes til rektor og FAU. Elevrådet skal arbeide aktivt for å fremme et godt skolemiljø for alle elevene på skolen.

I *Skoleplan for Korsmo skole. Skoleåret 2018/2019* kommer det videre frem skolens planer og rutiner for det forebyggende og holdningsskapende arbeid skal gjennomsyre skolehverdagen og ulike tema skal det informeres om, drøftes og evalueres med skolens ansatte. Skolemiljøplan og ordensreglement skal deles ut og informeres om til foreldre og elever. Det skal gjennomføres opplæring av SU og SMU og arbeidet skal følge årshjulet, jf. *Veileder til medlemmene i skolemiljøutvalg*. Tiltak og aktiviteter vedr. skolemiljø, elevundersøkelsen og evaluere og redigere sitt forebyggende og holdningsskapende arbeid hvert år i personalet, elevråd og FAU, SU og SMU. Rektor skal gjennomføre internkontroll: Sjekkpunkt/praksis i forhold til § 13-10-systemet.

Vår vurdering

Vi skal vurdere om skoleeier skaffer seg informasjon om hvordan skolene jobber forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø for elevene, inkludert elevenes syn. Slik informasjon kan dere finne i skolens:

- **Planer/rutinebeskrivelser.** Det kommer ikke frem i *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!* eller i intervju med rektor eller skoleeier at skoleeier etterspørre skolens planer på dette området.
- **Referater fra møter i råd og utvalg.** Det kommer ikke frem i *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!*

eller i intervju med rektor og skoleeier at skoleeier etterspørre referater fra råd og utvalg.

- **Samtaler med skolens ledelse, ansatte, elever og foreldre eller et utvalg elevråd, foreldreutvalg (FAU), skoleutvalg (SU) og skolemiljøutvalg (SMU).** I intervju kommer det frem at skoleeier har dialogmøte med rektor, men i disse møtene møter ikke elever, forelderåd og utvalg.

Skoleeieren skaffer seg ikke informasjon om hvordan skolen informerer og involverer elever og foreldre i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, inkludert elevenes syn på dette. Vi underbygger dette med *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!*, intervju med rektor og skoleeier.

Skoleeier er i prosess med å endre sitt kvalitetsvurderingssystem og har dermed per i dag ikke et forsvarlig system som innebærer at dere innhenter informasjon om hvordan skolene informerer og involverer elever og foreldre i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Vi viser til lovkravene:

- Dere kan finne slik informasjon i skolens planer, rutinebeskrivelser og annen dokumentasjon som beskriver skolens arbeid, og gjennom korrespondanse eller samtaler med skoleledelse, ansatte, elever og foreldre. Innsyn i skolens dokumenter, elevundersøkelsen, elevrettede tiltak, fremgangsmåter for elevråd, FAU, SMU, SU.
- Dere må sikre at informasjonen dere innhenter er relevant og tilstrekkelig til å kunne gi dere et riktig bilde av hva som er skolens praksis. For å få et riktig bilde er det som regel nødvendig at dere baserer dere på informasjon fra flere kilder.

Vår konklusjon

Skoleeier skaffer seg ikke informasjon om hvordan skolen informerer og involverer elever og foreldre i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, inkludert elevenes syn på dette, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd, jf. § 9A-9.

Bruker skoleeieren denne informasjonen til å vurdere om skolen sitt arbeid er i samsvar med regelverket?

Vår observasjon

Vi viser til tidligere beskrivelser i dette dokumentet knyttet til *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!* og i intervju med rektor og skoleeier kommer det ikke frem hvordan skoleeier vil innhente informasjon. Det kommer ikke frem hvordan de vil bruke informasjon for å vurdere om skolen sitt arbeid er i samsvar med regelverket.

Vår vurdering

Vi skal vurdere om skoleeier bruker informasjonen om hvordan skolen arbeider, til å vurdere om plikten til å involvere elever og foreldre er oppfylt.

Det er vår vurdering at skoleeier ikke har et system/rutine for å vurdere om hvordan skolen arbeider for å oppfylle plikten til å involvere elever og foreldre.

I det nye kvalitetsvurderingssystemet skoleeier er i ferd med å utarbeide – *Kvalitetslosen* - må det komme frem hvordan dere vil bruke informasjonen dere innhenter for å vurdere om skolen sitt arbeid samsvarer med regelverket. Vi viser til lovkravene i dette tilsynet:

- Dere må bruke all informasjonen dere har om skolenes praksis til å vurdere om skolene oppfyller plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Dere kan ikke se bort fra visse deler av informasjonen, men må bruke all informasjonen dere har til å vurdere hva som er sannsynlig praksis hos skolene. I tillegg må dere vurdere denne praksisen opp mot kravene i regelverket.
- For å kunne vurdere om skolene oppfyller plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, må dere ha en riktig forståelse av kravene. Dere trenger ikke å ha inngående kjennskap til alle kravene, men dere må ha en overordnet kjennskap til hvilke krav som stilles.

Vår konklusjon

Skoleeieren innhenter ikke informasjon og dermed bruker de ikke denne informasjonen til å vurdere om skolen sitt arbeid er i samsvar med regelverket, jf. opplæringsloven §§ 13-10 andre ledd og 9 A-9.

Sørger skoleeier for at skolen endrer praksis dersom det er nødvendig?

Vår observasjon

Vi viser til tidligere beskrivelser i dette dokumentet knyttet til *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!* og i intervju med rektor og skoleeier kommer det ikke frem hvordan skoleeier vil innhente informasjon, og dermed ikke hvordan de vil bruke informasjon for å vurdere om skolen sitt arbeid er i samsvar med regelverket.

Vår vurdering

Vi skal vurdere om skoleeier sørger for at skolen endrer praksis dersom kravene om å informere og involvere elever og foreldre ikke er oppfylt.

Det er vår vurdering at skoleeier ikke har en systematikk i å sørge for at skolen endrer praksis dersom kravene om å informere og involvere elever og foreldre ikke er oppfylt.

I *Kvalitetslosen* må det komme frem hvordan skoleeier vil sørge for at skolen(e) endrer praksis når skoleeier har avdekket at skolens praksis ikke er i samsvar med kravene til å informere og involvere elever og foreldre. Vi viser til lovkravene:

- Skoleeieren velger selv om de vil bestemme hvilke tiltak eller handlinger skolen skal gjennomføre, eller om de overlater dette til skolen. Hvis skoleeieren overlater dette til skolen, må de forsikre seg om at tiltakene og handlingene er tilstrekkelige til å kunne oppfylle kravene. For å kunne vurdere dette må skoleeieren ha en riktig forståelse av hva kravene i regelverket innebærer. I begge tilfellene må skoleeieren følge opp at skolen faktisk gjennomfører det som er bestemt, slik at kravene blir oppfylt.
- Skoleeieren må ta stilling til hvilke tiltak det er tilstrekkelig og hensiktsmessig å sette i verk for å endre praksis. Dette vil i stor grad avhenge av de lokale forholdene. Noen ganger kan det være tilstrekkelig å bestemme og innarbeide en

fast fremgangsmåte for hvordan de som jobber på skolen skal utføre en oppgave. Andre ganger kan det være mer hensiktsmessig å endre eksisterende praksis eller rutiner dersom disse ikke ivaretar alle kravene i loven. Hvis skolen har bestemte rutiner tidligere, for eksempel i form av skriftlige prosedyrer, kan det være tilstrekkelig å iverksette tiltak for å innarbeide disse. Noen ganger kan det være mer hensiktsmessig å gi de som jobber på skolen kompetanse om hvilke krav som følger av regelverket. I tillegg kan det være nødvendig å gi de som jobber på skolen, konkret kompetanse om hvordan de kan informere og involvere elever og foreldre i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.

Vår konklusjon

Skoleeier sørger ikke for at skolen endrer praksis dersom det er nødvendig, jf. opplæringsloven §§ 13-10 andre ledd og 9 A-9.

Er skoleeiers system som helhet forsvarlig?

Vår observasjon

Vi viser til tidligere beskrivelser i dette dokumentet knyttet til *System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!* og i intervju med rektor og skoleeier kommer det ikke frem hvordan skoleeier vil innhente informasjon, og dermed ikke hvordan de vil bruke informasjon for å vurdere om skolen sitt arbeid er i samsvar med regelverket.

Vår vurdering

Vi skal vurdere om systemet er helhetlig forsvarlig i forhold til å informere og involvere elever og foreldre. Det innebærer å:

- avdekker forhold som er i strid med regelverket
- iverksetter tiltak
- følger opp at tiltakene rettes innen rimelig tid

Vi har tidligere konkludert med at skoleeier ikke har et system for å innhente, bruke og sørge for at skolen endre praksis knyttet til tema i dette tilsynet, med bakgrunn i dette vurderer vi at skoleeier ikke har et helhetlig forsvarlig system på dette området.

Dere er i ferd med å utarbeide *Kvalitetsloven* som kommunens nye kvalitetsvurderingssystem på skoleområdet. Dere må sikre at lovkravene knyttet til dette tilsynet blir ivare tatt i dette systemet. I lovkravene til dette tilsynet står det at:

- Dere står fritt til å utforme systemet slik at det er tilpasset lokale forhold. For at dere kan si at dere har et system må dere skaffe dere informasjon om hvordan skolene informerer elever og foreldre, bruke denne informasjonen til å vurdere om skolene oppfyller kravene i regelverket og eventuelt sørge for at skolene endrer praksis.
- For at systemet skal være forsvarlig, må dere innhente og vurdere informasjon om skolenes praksis jevnlig. Samtidig må systemet være fleksibelt, slik at dere har anledning til å innhente og vurdere informasjon når risikoen tilsier det. Hvis brudd på regelverket kan foregå over lang tid uten å bli avdekket, er ikke systemet forsvarlig.

- Hva som er ofte nok og hvor inngående dere må undersøke skolenes praksis, vil variere ut fra kjennskapet til skolene. Sannsynlighet for brudd på regelverket og hvor alvorlige konsekvenser det kan ha for elevene, har betydning for hvor ofte og inngående dere må undersøke skolenes praksis. Hvis dere har rutiner for hvordan skolene skal informere og involvere elever og foreldre i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, kan det for eksempel være tilstrekkelig å undersøke at rutinene blir fulgt på skolene. Hvis skolene har god kompetanse om hvordan de kan informere og involvere elever og foreldre, kan det være tilstrekkelig å undersøke hvordan de jobber med dette.
- For at systemet skal være forsvarlig, må dere være kjent med hva som er passende rettetiltak og være i stand til å gjennomføre disse tiltakene. Samtidig må systemet være fleksibelt, slik at dere kan tilpasse hvordan dere følger opp skolene ut fra risiko. Hvis brudd på regelverket kan foregå over lang tid uten å bli rettet, er ikke systemet forsvarlig.
- Hva som skal til for at arbeidet med rettetiltak skal være forsvarlig, vil variere ut fra kjennskapet til skolene. Hvis skolene har god kompetanse om hvordan de kan informere og involvere elever og foreldre i skolemiljøarbeidet, kan det være tilstrekkelig å be skolene iverksette rettetiltak og følge opp at tiltakene blir gjennomført. Hvis skolene derimot ikke har gode rutiner eller kompetanse, kan det være behov for at dere følger skolene tettere opp i en periode til de er rustet til å ivareta kravene i regelverket.

Skolemiljøet angår først og fremst elevene, og elevene har rett til å bli hørt i saker som angår dem. Dere kan for eksempel få informasjon om elevenes synspunkter på hvordan skolen ivaretar plikten til å informere og involverer elever og foreldre fra elevrådet eller skolemiljøutvalget.

Vår konklusjon

Skoleeiers system er ikke som helhet forsvarlig, jf. opplæringsloven §§ 13-10 andre ledd, jf. §§ 9 A-8 første ledd og 9 A-9 og barnekonvensjonen artikkel 12.

4 Frist for retting av regelbrudd

4.1 Pålegg om retting

I kapitlene ovenfor har vi konstatert at dere ikke oppfyller regelverket på alle områder. Vi har funnet at dere ikke overholder regelverket på alle områder. Vi gir dere en frist til å rette regelbruddene, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er 28.02.2020. Før fristen må dere sende oss en erklæring om at forholdene er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddene er rettet.

Hvis dere ikke har rettet regelverksbruddene før rettefristen, vil vi vedta pålegg om retting. Et pålegg om retting er et vedtak som dere kan klage på, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen:

Skolens plikt til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø

1. *Kommunen må sørge for å ha et forsvarlig system for å vurdere og følge opp at skolene oppfyller plikten til å jobbe forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø for elevene, jf. opplæringsloven §§ 13-10 andre ledd og 9 A-3 og barnekonvensjonen artikkel 12. Kommunen må i den forbindelse se til at:*
  - a. Skoleeieren skaffer seg informasjon om hvordan skolene jobber forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø for elevene, inkludert elevenes syn.
  - b. Skoleeieren bruker denne informasjonen til å vurdere om skolene sitt arbeid er i samsvar med regelverket.
  - c. Skoleeieren sørger for at skolene endrer praksis dersom det er nødvendig.
  - d. Skoleeierens system er som helhet forsvarlig.

Skolens plikt til å informere og involvere elever og foreldre.

2. *Kommunen må sørge for å ha et forsvarlig system for å vurdere og følge opp at skolene informerer og i involverer aktuelle råd og utvalg i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 13-10 andre ledd, 9 A-8 første ledd og 9 A-9 og barnekonvensjonen. Kommunen må i den forbindelse se til at:*
  - a. Skaffer skoleeieren seg informasjon om hvordan skolene informere og involvere elever og foreldre i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, inkludert elevenes syn på dette?
  - b. Skoleeieren bruker denne informasjonen til å vurdere om skolene sitt arbeid er i samsvar med regelverket.
  - c. Skoleeieren sørger for at skolene endrer praksis dersom det er nødvendig.
  - d. Skoleeierens system er som helhet forsvarlig.

4.2 Oppfølging av påleggene

Dere skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket umiddelbart. Når påleggene er rettet, skal dere erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan dere har rettet.

Frist for innsending er **28.02.2020**. Vi vil ikke avslutte tilsynet før dere gjennom erklæringen og redegjørelsen har vist at påleggene er rettet.

Anne Lise Slåttsveen Feiring og Jon Kristian Sørmo

Vedlegg: Liste over dokumentasjon

- Skolemiljøplan for skolene i Sør-Odal, revidert august 2018
- System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Utvikling! Vilje! Muligheter!
- Trygt og inkluderende læringsmiljø ved Korsmo skole. Skolens utviklingsplan for 2018/19, «videreføring av kultur for læring arbeid med relasjoner i skolen»
- Tilstandsrapport for grunnskolen i Sør-Odal 2017
- Trygt og inkluderende læringsmiljø ved Korsmo skole. Skolens utviklingsplan for 2018/19
- Årsmelding 2017 Sør-Odal